UNU

ANUL IV ■ NR. 33 ■ FEBRUARIE 1931 ■ LEI 5

BCU Cluj / Central University Library Cluj

247 34

COLABOREAZA : geo bogza ■ victor brauner ■ filip brunea ■ ion călu găru ■ paul eluard ■ andré far ■ b. herold ■ raul iulian ■ m. h. maxy ■ moldov ■ saşa pană ■ s. perahim ■ ilarie voronca ■ a. zaremba

In supliment, tabla de materie pe cei trei ani de apariţie împlinită

VOR APARE IN ACEST TRIMESTRU

ION CĂLUGĂRU

Luceafărul nopţii

Povestiri quasi populare

Editura UNU

Omul de după uşă

Roman

Editura CIORNEI

SAŞA PANA

Echinox arbitrar

cu desene de M. H. Maxy

Editura UNU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

MOLDOV

Repertoriu

cu desene de S. Perahim

Editura UNU

A. ZAREMBA

Deschidere

POEME

Desene de S. Perahim

Editura UNU

S. PERAHIM

MIXOMICETE

DESENE

STUDIO MAXY

Interiorul modern

Calea Victoriei, 77
(vis-a-vis de Biserica Albă)

unu

anul IV ■ nr. 33 ■ februarie 1931

sub conducerea unui comitet

Contribuţiuni sumare la cunoaşterea mişcării moderne dela noi

In anul 1923, cînd Herwarth Walden organiză prima mea expoziţie de pictură la Berlin, Marcel Iancu consuma primul succes al expoziţiei sale, cu atât răsunet pe acea vreme în Bucureşti. Un expresionism brutal, în armonii fugoase de culoare, îi creiă o arenă de simpatii. Venit imediat după Iser, terenul era limpezit pentru o victorie. Secondat de poetul şi prietenul Ion Vinea, editează o gazetă săptămînală, *Contimporanul*, care pe lângă o atitudine democratică cuviincioasă, propunea să infiripeze stînga plasticei şi a lirismului poetic. Şi s'au alăturat mai tîrziu poetul Ion Barbu şi Jacques Costin. După sosirea mea în ţară, am luat loc printre ei, şi ca urmare *Contimporanul* apare ca revistă lunară de avangardă modernă. Deşi ca preocupări ideologice eram la poli opuşi, atît Marcel Iancu cît şi subsemnatul am găsit pe atunci o punte de înţelegere în colaborarea noastră. In acelaş timp, incognito printre noi, Mattis Teutsch deschide o restrînsă expoziţie de uleiuri şi sculpturi, pentru care n'a găsit decît un infim interes, chiar în cercurile mai avansate. În aceiaş iarnă, vernisez prima mea expoziţie pur constructivă într'o atmosferă de ostilitate. (Criticii mă învitau să părăsesc ţara întrucît nu găsisem cu ea nici o afinitate sufletească. Brâncuşi realizase aceasta, fără intervenţia nimănui). Doar Filip Brunea, Ion Călugăru, B. Florian şi Sandu Eliad, s'au declarat prieteni acestei mişcări. Marcel Iancu consideră expoziţia prematură pentru Bucureşti, şi mai ales în afară de artă. Totuşi mai tîrziu încercă aceleaş probleme abstracte, expuse în prima expoziţie internaţională, alături de o sumă întreagă de colegi străini, invitaţi special să demonstreze aceiaş teorie.

Şi pînă la acea manifestare ce a hotărît pentru mai tîrziu un drum deslusit avangardei noastre, au apărut la graniţa republicii ideologice, o seamă de tineret, voios şi hotărît de luptă. Printre cei de atunci, poetul *Restriştilor*, Ilarie Voronca, pictorul Victor Brauner, Mihail Cosma şi Stephan Roll. Călăuziţi la începuturile lor, de o curiozitate tinerească şi un neastîmpăr firesc, s'au alăturat mişcărei dela Contimporanul, în grup strîns. Şi cînd primele lor manifestări promiteau acea izbîndă de care s'au învrednicit pînă la urmă, cu această credinţă am propus să le facem cinstea unei colaborări. Şi n'am admis altfel decît prin uşa mare. Şi nu în monom cu intervale mari de timp şi spaţiu, cum o doreau ceilalţi. Şi pentru aceasta, şi pentru cele ce bănuiam că vor isvorî din asemenea controverse, am preferat să mă'nlătur unui mediu cu mentalităţi mai mult burgheze şi în contradicţie cu arta lor.

Această ruptură de Contimporanul s'a produs după Expoziţia internaţională din str. Corăbiei, care la 30 Decembrie 1924, întruneşte sub organizarea lui Ion Vinea, Marcel Iancu şi a mea, o primă manifestare de plastică europeană. Iau parte pictorii din Polonia, Ungaria, Belgia, Cehoslovacia, Germania şi Suedia. Maestrul Brâncuşi admite participarea sa, cu lucrări din ţară. Apoi camarazii: d-na Miliţa Petraşcu, Mattis Teutsch şi Victor Brauner. Cîteva mobile, măşti ceilaneze. D-l Eugen Filotti rosteşte cuvîntul de deschidere. Manifestarea a făcut destulă vîlvă, deşi criticii au surîs cu superioritate, la acele închipuiri colorate şi s'au amuzat de comun acord cu publicul nărăvit din învăţătura lor estetică. Doar Tudor Vianu, a fost înţelegător, subliniind importanţa manifestărei în *Mişcarea literară*. D-l Vianu, cu un an înainte, desvoltase în *Viaţa romînească*, un studiu de adîncă înţelegere asupra mişcărei plastice din ultima decadă. Diverse manifestări şi manevre în afară de artă, hotărîse pentru mine la isprăvitul acestei expoziţii o atitudine de izolare.

■

Cu o lună şi ceva înainte de expoziţia internaţională, în Octombrie 1924, apare ca răspuns la ostracismul lui Marcel Iancu şi Ion Vinea, bomba lui Ilarie Voronca: „75 H. P.". Pentru desfăşurarea unui nou steag de luptă. Pentru afişarea unei credinţe. O pilulă nouă: pictopoezia, reminiscenţe dadaiste. Şi cei porniţi cu surle şi tobe, s'au resemnat într'o admiraţie pentru primul născut din seria ce trebuia să continue. Şi a continuat din mîna d-lui Scarlat Calimachi, care le-a deschis paginile revistei „Punct" timp de 3 luni şi jumătate. Şi în ale cărui pagini, protagoniştii lui „75 H. P." au depăşit prima lor manieră, şi „Punct" le-a rezolvat ucenicia.

Izolat de aceste frămîntări, propun editarea unei reviste mai cuprinzătoare de adevăruri şi preocupări noui. Apare la 1 Martie 1925, şi cuprinde în alcătuirea ei pe d-nii: F. Brunea, Ion Călugăru, Ilarie Voronca şi subsemnatul ca redactori la Bucureşti; B. Fondane şi Mattis Teutsch, la Paris. Colaborează d-nii: Stephan Roll, Victor Brauner, Ernest Cosma, Mihalovici, B. Florian, Corneliu Mihăilescu etc. Din conciliabule comune, Ion Călugăru stenografiază manifestul revistei *„Integral": „sintetizăm voinţa vieţei din totdeauna, de pretutindeni şi eforturilor tuturor experienţelor moderne. Cufundaţi în colectivitate, îi creiăm stilul după instinctele pe cari şi le bănuieşte"*. E pentru prima oară, la noi, cînd o revistă promovează o directivă, impunîndu-şi o revizuire a tuturor experimentelor de artă.

Astăzi după atîţia ani de cercetări şi efuziuni creiatoare manifestul primului număr din Integral, trăieşte intact, promotor pentru orice faptă de artă nouă. Studii diverse despre mişcările în formaţie şi adaptarea lor la noi, formează sinteza de artă a integralismului iscălite de Ion Călugăru, F. Brunea, Ilarie Voronca şi Mihail Cosma. Consecvenţa continuă a colaboratorilor, lipsa de infiltrare a elementelor dubioase, sau de faţadă, au dat revistei o alură de strînsă solidaritate şi de curat aspect ideologic. Colaborări europene ca Tristan Tzara, René Crevel, Ribemont Dessaignes, Marinetti, Herwarth Walden, C. Brâncuşi, variază şi întregesc cuprinsul revistei. Un număr întreg

BIBLIOTECA UNIVERSITĂŢII REGELE FERDINAND I CLUJ

e dedicat prin munca şi prietenia lui Ernest Cosma, futurismului italian.

■

Concomitent cu noi, Contimporanul îşi duce o existenţă firavă cu toată continua colaborare a lui Marcel Iancu. După plecarea lui Ion Barbu, îi iau locul Romulus Dianu şi Sergiu Dan. Agenţi străini îşi manifestă spleenul în paginile revistei: d-l Mutius şi Camil Petrescu, Principesa Bibescu şi N. D. Cocea.

■

Expoziţiile anuale ale d-lui Marcel Iancu, suscită interese, tot mai izbînditoare. In tovărăşia d-nei M. Petraşcu, a d-rei Merica Rîmniceanu şi apoi a d-rei Codreanu, reuşesc să aducă dovada unei preocupări mai serioase, şi mai cinstite, decît în manifestarea din Contimporanul.

Cu toate diferendele, reuşim acum trei ani înjghebarea unei expoziţii colective, cu aportul în plus a lui Mattis Teutsch, Victor Brauner şi a mea. Cu această ocazie, Victor Brauner aduce pentru prima oară dovada unei frumoase sensibilităţi.

Deasemeni, concomitent cu revistele de propagandă şi manifestările plastice, acţiunea modernistă îşi imprimă caracterul şi în alte domenii.

In arhitectură, aportul lui Marcel Iancu e incontestabil de mare preţ. Cît priveşte ideologia nouă şi propagarea ei, cele cîteva lucrări sunt printre primele realizări de cutezanţă estetică. Totuşi arhitectura d-lui Marcel Iancu nu planează la nivelul operei sale picturale. E aproape o contradicţie între spiritul ce se vrea static în arhitectură şi aportul atît de dinamic şi temperamentos al picturei d-sale.

Dotat, dar mai puţin apostolic, d-l Horia Creangă reuşeşte un cub al cărui interior e tratat cu o adîncă evlavie arhitectonică. E poate singurul din arhitecţii noştri cari emoţionează. Alţii pe aceiaş traectorie, imboldiţi dintr'o necesitate a timpului, urmăresc o evoluţie în afara voinţei şi puterii lor de creiaţie.

■

In teatru, după prima încercare a chinuitului Armand Pascal cu *Insula*, pînă la apariţia trupei din Wilna, prin intermediul regisorului Daniel şi al poetului Sternberg, reuşesc să infiltrez zi de zi o directivă spirituală nouă. Mi se alătură treptat actorii celei mai perfecte unităţi scenice. Chiar şi poetul Sternberg, protivnic la început. Şi montez trei piese. O intervenţie inimoasă şi financiară, n'a fost suficient chibzuită, pentru noi victorii în anul următor. Intervertirea rolului direcţional şi impunerea de piese cu succese aiurea de altă natură, au fărămiţat entuziasmul şi banii s'au prăpădit în încercări iluzorii şi trupa din Wilna s'a descompus după trei ani de succese tari.

D-na Dida Solomon a crezut că va putea duce mai departe trena; dar cu procedeie sfioase şi codeli estetice. Şi a înmormîntat un capital de făgăduieli şi promisiuni poate reale, cu toată sîrguinţa regisorului Eliad... De atunci, după cîteva încercări de tensiune pură ale lui Sternberg, s'a pus capăt mişcării teatrale moderne.

■

In arta aplicată, începuturile lui Andrei Vespremie, aduc o notă de un uşor şi stilizat expresionism german. Deşi perseverent, realizările lui într'o technică admirabilă, nu dovedesc o alăturare echitabilă nouă. Lipsa unei subvenţiuni serioase, amărăsc şi alungă pe primul cutezător al artei aplicate la noi.

Preiau eu, continuarea operii lui Vespremie, evidenţiend în prim plan isbînzile constructivismului arhitectonic. Şi vernisez o primă manifestare de artă aplicată, în mobile, covoare, lămpi etc. O serie de cursuri în ateliere de îndemn profesional, le inaugurez pentru desvoltarea tineretului în acest domeniu, de înfrăţire între spiritualismul nou şi technică. Nevoile pecuniare curmă tot elanul meu didactic şi mă găsesc obligat de a lichida academia de artă decorativă din str. Cîmpineanu. Astfel s'au sfărămat toate jaloanele, pentru realizarea unei şcoli similare celei a lui Gropius la Dessau!

■

Studioul meu de astăzi e o continuare a aceluiaş efort, minus şcoala. Şi prezintă dovada pentru cei ce au fost obtuzi acelei idei că mîna şi technica romînească în contact cu noua însufleţire colectivă poate da viaţă materialului, transformîndu-l în adevărate realizări de artă. Şi sunt mîndru că pot mărturisi aceasta.

■

Şi „Integral", martor ocular al tuturor năzuinţelor noastre, ne-a fost prieten de zile bune şi de cele rele. Şi cînd colaboratorii săi s'au risipit care'ncotro i-a dus viaţa şi studiile, a încetat să mai apară.

■

In acest timp, poetul Ilarie Voronca tipărise la Paris, cu un desăvîrşit lux grafic colecţia „Integral" cuprinzînd volumele sale „Colomba", „Ulise" şi „Plante şi animale", „Poeme în aer liber" de Stephan Roll, „Jurnal de sex" de Geo Bogza, — cu ilustraţii de Delaunay, Chagall, Brăncuşi, V. Brauner. In ţară: „Paradisul Statistic" de Ion Călugăru cu desene de subsemnatul.

Cîteva personagii pivotau mai departe cu simpatia lor pentru noi, încercînd editoriale în provincie („Urmuz" la Cîmpina).

In 1928, poetul Saşa Pană creiază şi reuşeşte a grupa în jurul lui „Unu" pe Ilarie Voronca, Ion Călugăru, Stephan Roll, Victor Brauner, B. Fondane, Claude Sernet (Mihail Cosma) dela „Integral" şi alţii noi printre cari Moldov, apoi Geo Bogza (dela „Urmuz"), dela „XX" pe Raul Iulian, Al. Dimitriu-Păuşeşti, A. Zaremba (mort anul trecut). Acum în urmă de tot pe promiţătorii pictori S. Perahim şi B. Herold.

Revista a fost mai mult contemplativă decît activistă. Deunde poem şi desen. O atitudine de rezervă poetică în cîmp circumscris de aceiaş ideologie. In editura „Unu" apar la rînd în volum poemele tuturor protagoniştilor săi şi în plus editează întreaga operă a premergătorului „Urmuz". In toamna trecută, revista berlineză „Der Sturm" consacră un număr acestei mişcări, cuprinzînd dări de seamă şi traduceri.

■

Am fost întotdeauna pentru o depăşire a atitudinei sale pur contemplative şi diversele mele insistenţe reuşesc să aducă revistei cu acest număr un nou plan de preocupări.

„Deaceia necesitatea integrării noastre în natură; necesitatea înălţării noastre sensibile la o altitudine nouă. Deaceia vrem contactul vehement cu ultimele vestigii ale amurgului unei lumi neconsumate. Propriile invenţii ne-au covîrşit. Gîndul trebuie să depăşească însăşi viteza... moleşiţi de beatitudini şi autocompasiuni romantice"...

Această strînsă schiţă a istoriei mişcării moderne la noi, fie că va folosi celui ce îşi va lua rolul s'o desvolte ulterior, fie că va stabili acest moment de unde pornim să ducem năzuinţele noastre, începute cu „Integral", prin *UNU* mai departe.

m. h. maxy

BCU Cluj / Babeş-Bolyai University Library Cluj

D E D I C A Ţ I E

S T R I G Ă T I N V E Ş N I C I E !—

...Un toast, doamna, pentru vara care a trecut şi m'a pasuit, să pot ispràvi confesiunea. Am sfîrşit aventurile altora care au fost ale mele, pentrucă am sîngerat, suferit şi urmărit cu respiraţia mea, respiraţia altora. Şi acum cred în morala, cred într'un drept la compensaţie care, daca nu-mi va reveni mie, va reveni altuia. Toamna apropiata insinueaza meditaţii de eclesiast. Un soare convalescent (care vine regulat la slujba ca bătrînii maniaci) se ascunde pe dupa norii de pîsla, îşi ia temperatura şi pulsul — şi se plimba gâfîind pe moşii de azur. Peste tristeţea strugurilor de August, peste neastîmpărul unei Salomei beţivite, de gura roşie umplute cu lacuste şi agurida a lui Jokhanan, se aşterne un zaimf de arama peste coline limpezi iar peste oraşe febrile scînteie o lumina fosforescentă. Sîngele podgoriei fierbe în butii, miresmele pamîntului se înalţă în vazduhul clatinat de curenţi, ogoarele îşi achita poliţele catre stapîni; stapînii amîna scadenţa. Nopţile de toamna plutesc pe un ocean de orchestre sub ploaia rece a stelelor, în unduirea racoroasa a vînturilor... Să fi vieţuit într'un timp cînd massele pricep politica, economie, în care dela o vîrsta toată faptura renunţă benevol la copilăria ei şi, daca nu plodeşte, simuleaza — să fi vieţuit cînd misterul e o nunta şi mirii toţi pamîntenii!

Doamna, nu mi-au plăcut întotdeauna icrele negre; gasesc totuşi, ca face bine pe masa, o farfurie cu boabe negre, o sticla de vin rubiniu şi femeia alaturi, aşteptînd sa-i serveşti friandize verbale. Te-am poftit la un festin de amintiri şi înalţ în chip de cupa calimara. Imi permit sa te întreb: te-ai gîndit ca şi la anul 3000 vor vieţui oameni pe pamînt, incredinţaţi ca au depăşit înţelepciunea Bibliei, a Vedelor, pe Budha, pe Platon, pe Iisus, pe noi, dela sine înţeles? Ne vor privi de sus, dintr'o eternitate provizorie ca şi a noastra. Vor rîde de moda noastra, de naravurile noastre. Gasesc ca pe masura ce trece un anotimp, învaţam sa ne îmbracam mai simplu, mai aproape de trup. Nu isbutim, totuşi sa ne schimbam, sa ne întrecem, deşi ne pare. La 3000, poate ca femeile vor şti sa simuleze sentimentalitatea, sa livreze cu mai multa uşurinţă mîngîierea (vîrsta rassei, vîrsta lor, li se va acorda privilegiul unei rutine) Poate ca atunci vor rîde de acest sentiment — dragostea — care a stîrnit pasiuni şi drame. Se va spune, poate, de catre acei ce vor înţelege senzul tragic, deşertaciunea în care ne sîatem — ca şi astazi ca şi eri: (comentam viitorul ca pe un trecut rapus).

—Pe atunci, pe toata planeta şi în Europa, bal mare. Primele cai aieriene s'au trasat, pe strazi se îmbuiziau idei, oameni, vehicule şi construcţii. (Atunci s'au pus bazele marei case de pensii pentru animale). Au trecut strabunii prin revoluţii, rasboaie civile, foamete, epidemii. Au fost cîteva cetaţi renumite: New-York, Londra, Paris, Berlin. Staruia pe malul unui pariiaş uscat, Dîmboviţa, un oraşel: Bucureşti. Unde deasemeni traiau oameni (deşi mai mult pe baza de expediente) unde viaţa era un expedient. Strazile, parcurile, amorurile se construiau în mod provizoriu. Tinereţea avea farmec daca era vesela. Erau bîlciuri unde se adunau cheflii, marchitanii, negutătorii din toate ungherele ţării; erau cabarete unde femeile aduse din provincie se declarau sosite de peste fruntarii, fetele aveau o isbucnire de frumuseţe care dainuia cîţiva ani — ce puţini! — şi se urîţiau. Mai aveau o isbucnire dupa măritiş şi se stingeau ca felinarele, ca feştilele şi vulcanii. Tinerii îşi umflau nările, benchetuiau, se luau la întrecere care e mai tare. Cîţiva se retrageau în singuratate, se cazniau, să dea un tîlc petrecerii. Ce bal, pe atunci cînd oamenii se mai nutriau cu roadele pămîntului, fabricele de conserve nu erau preţuite şi alimentaţia sintetică necunoscuta!

Mare e beatitudinea de a nu te naşte poet. Sa nu vezi baluri, sa nu rămâi cu gustul salciu al nopţilor pierdute... Nopţi albe? de-am trăit şi ma întreb cine a mai scornit nerozia? Nopţile cari te tăriie ca valurile pe înnecat şi luminile aprinse care fileaza în vineţeala beznelor, nopţi albe ?...

Unii pretind, doamna, ca vara femeile sunt frumoase. Şi florile. Am auzit pe doctorul meu fredonînd — ca sa mă liniştească înainte de a-mi practica o punctie lombara — un cîntec în care nu se vorbia decît de flori şi femei. Cu siguranţa ca micul chirurg era imbecil. Dealminteri, barbaţii trecuţi de 35 de ani încep să se imbecilizeze lent, sa laude tinereţea, să ştie de le place sau nu ceva.

Diaphorus, contaminat de poezie, pretindea ca femeile şi florile s'au invrednicit de o liturghie. Ceiace înseamna ca sunt deopotrivă de frumoase. Se vede ca nu v'a surprins pe voi, femei evanghelizate, circulînd pe plaja, diforme şi maimutarind graţia adolescenţilor simpli şi puternici. (Poeţii care v'au cîntat, deşi n'au ajuns în clipa inspiraţiei la vîrsta critică, erau de timpuriu batrîni, de timpuriu inutili pe pamînt. Cei care comenteaza şi nu îndeplinesc fapta). Intrucît priveşte florile—bietele!—nu se marita decît cu bondari şi gîze cu nume necunoscut şi nu cuvînta niciodata. Deşi practica baletul în lunca n'au salariu pentru truda lor. Vînturile sunt desigur convinse ca florile nu s'ar undui fără ajutorul lor. Vîntul e un maestru de balet şi pentru pomii bătrîni...

Doamna, te asigur că aceasta vara nu va mai reveni; nu ştim s'o poftim. Nimeni nu vine fara invitaţie pe pamînt. Am distribuit dupa plan timpul şi el nu vrea sa se supuna ceasornicului. Ne închipuim c'am supus munţii, apele, vazduhul şi totul pare adevarat. Dacă printr'o întîmplare afli însa ca *nimic nu e adevărat* din ce te-au învaţat aiţii, din ce ai învăţat tu — daca te mai crezi şi demn — demisionezi din existenţa; de nu, ramâi...

August e un comentariu al verii. O pasuire acordata de vînturi şi ploi oraşelor, restaurantelor-gradini, teatrelor în aer liber şi vagabonzilor pămîntului.

Mai sunt aprinse luminile după miezul nopţii. Maşini plutesc prin cetate, întîmpinate de miresmele pietrelor încinse şi plînsul orchestrelor tocmite să distreze pe cei care îşi aşteapta ceasul greu. Luminile sunt mereu aprinse, scumpa doamnă, dar ce bal sumbru, ce deşerte cupele, ce rînjite femeile şi deşerte închipuirile!

...Am început să cred în morală. Poate, e o mîngîiere să te vinzi unei idei, cum vinzi un cal...

ion călugăru

Din *Don Juan Cocoşatul.* (1925—1930).

Digitized by Arcanul University Library

INVENTAR DE CONFESIUNI

sînt oglinzi care nu se văd
ilarie voronca

Ai împlinit, domnişoară imaginară, nouăsprezece ani şi eşti mai frumoasă decît piersica de care degetele se tem să se apropie să o desprindă depe creangă. Mi-aşi vrea degetele de onix şi imateriale. Ţi-am adus în dar o carte, o carte în care cuvintele se surpă într'o cavalcadă de privighetori, comete şi anotimpuri şi la fiecare rînd un film îţi opreşte respiraţia, un film de zăpadă dizolvîndu-se în artere. O felie de soare se desprinde parcă să te arză, e o inimă sigiliu de insomnii, o nelinişte urmărită de alta şi ascunzîndu-se în închieturi, o veşnică hărţuială între lilieci şi pocnete, e „Zodiac", e Ilarie Voronca. Poetul alhimist al imaginii: ca o săgeată a aruncat poemul dincolo de orizontul — şi orice orizont e strîmt — tradiţiei perfectei miopii şi a rămas *singur* cu neliniştea şi tinereţea. Poemele Zodiacului le trăieşti ca anotimpuri. Fiecare cuvînt e o pasăre vie prinsă în sbor iar universul lui Ilarie Voronca nu e universul dumitale cetitor sau „scriitor" care în pupila poetului cauţi un sens ascuns.

■

O coală de hîrtie acoperă străzile şi îmbrăţişează un peisaj în care iarna ridică un catarg de ghiaţă. Mai dansează sub bagheta crivăţului fulgii de zăpadă ca funte pentru păpuşi mari cît unghia şi fiecare amintire întoarce spre tine gîtul de lebădă, gîtul alb ca doliul japonezilor, gîtul de lebădă alb ca şi cîntecul degetelor de tristeţă la clapele ecoului. Sînt pe strada Lăpuşneanu şi-mi trece printre coaste şi piele o vergea de ghiaţă şi mă înăbuşă. Mă gîndesc la tine Aurel Zaremba, pe care nu te mai simt umbră la stînga mea, la corpul tău devenit o radiografie de beţe, un arbore în iarnă, la versul tău: „baghetele florilor menţin orchestraţia cîmpului"şi la creierul schimbat pentru un bulgăre de noroi.

■

Nici cînd scriu, nici cînd mănînc, nu încerc vreo dorinţă de transformare în mai bine (?) sau mai rău a lumii. Mi-e indiferent fiecare moment al ei de imperfecţie şi-l primesc ca pe un cărbune pe care mi-l trece în palme cineva şi-l trec altuia. Şi în palmă mi-a rămas o cicatrice indelibilă şi un fir de cenuşă. Mă înţeleg adesea căzut subit, dintr'o planetă unde eram singurul ins, într'un cazan cu smoală. Şi totuşi am cunoscuţi şi prieteni şi bulevarde pe cari le iubesc. Dacă din disperări o pelerină de lavă îmi acoperă umerii, mă încălzeşte cu întrebări, totul se întîmplă fără lacrimi, fără strigăte. Totul se volatilizează pentru moneda fără curs la nici o bursă a poemului; poemul inutil şi dureros ca o zi „frumoasă" de primăvară cu plimbări şi odihne în cimitir; poemul o mantie de hermină sau oxigen, plutind pe catastrofe; poemul frînghie pentru un dans al torţelor în vid; poemul ca fiorul hipnotizorului trezind cu o suflare ochii adormitei.

Şi trecutul care sîntem chiar noi cu fiecare clipă adăugată în spate să fie mereu ucis cu unghia, uşor precum o gînganie. Spre fluviu sau băltoacă, un izvor pornit dintr'o aţă de mătasă incoloră destinul te duce de mînă. Dar este egal.

■

Cartea mă trece prin acel izvor în care mă bălăcesc, în care mă prăvălesc sub o hipnoză de ace şi în singurătatea celor doisprezece ani de cameră mobilată unde fiecare ecou al paşilor şi al spiritului se ciocneşte de scîndurile cu cărţi. E camera în care am pierdut de bunăvoie necesitatea dialogului iubind inutilitatea discuţiei. Deaceia te-am înţeles şi iubit dela 100 kilometri în scrisori cît tomuri, fără obligativitatea replicelor ca taxa coletelor cu ramburs. Au fost scrisori ca eprubetele pentru autoclav, în cari fermenţii rămîn nedescifraţi ochiului ore şi zile şi cari închid vaiete şi viscolele spiritului într'un mediu de sînge. Dar şi glasul tău, al vostru, mi-e drag ca şi o bătaie de flori, ca un bal sub policandre pendulînd pe un vapor în care apa a răzbit în sala maşinilor şi urcă. Adesea îmi încerc vocea şi ştiu o zi în care gîtlejul îmi va răspunde cu sunete de lut. Schimbul se face, cu buzele lipite, între ochi şi furnicile omorîte de plumb în tuş.

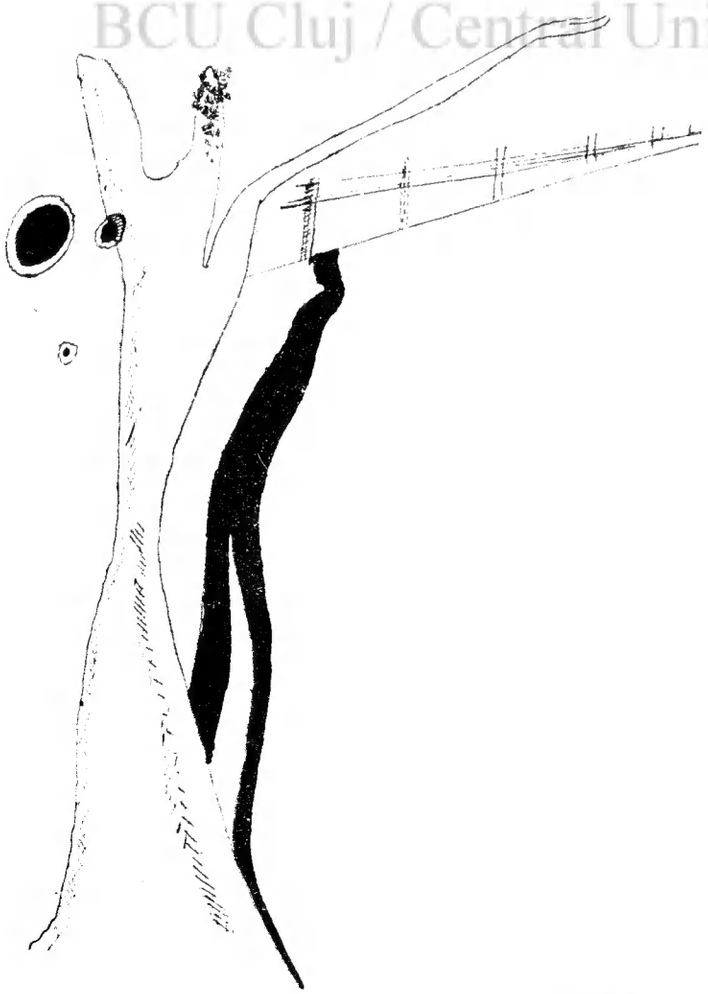

b. herold

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Aici, unde nu cîntă nici o pasăre, unde focul şi-a sublimat flacăra în aburul caloriferului şi unde lipsa flacării îţi place fiindcă îi suferi lipsa. Lîngă masa albastră cuvîntul scris trece ca o secure de licurici, un cuvînt porneşte ca o picătură izvorul şi îi urmează altul altul, cu fiecare clipă se amestecă încolăcindu-se într'o procesiune de dantelă dusă de alizeie şi furtună de-avalma. Sunetele cresc în fibră de alge minerale pînă la fluviul în odăjdii al poemului. Fiecare cuvînt ridică un alt pavilion, goarnele anunţă alaiul de maci sălbatici şi fruntea creşte amară pînă la bolta legendei, pală, nudă — o cortină între tine şi spectatori. (Acei spectatori compromişi de prostie iremediabilă vor deveni autori de volume şi îşi vor proteja portretul pe pagina treia cu o hîrtie foarte higienică care-i suprapreţuieşte ca un plastron amidonat [1]).

■

Deschide cuferele depe apa circulară, liniştită, din basmul sfintei Vineri, rînd pe rînd. Lăzile cu şerpi, salamandre năruite într'o sarabandă. Dincolo se înalţă din freamăt palate de aurora ca stalagmite şi domniţele înramate de fereastră apar cu miere în păr şi inimile albastre în braţe. Dansatorii încă dorm unde peluza e din catifea; de sus le cad pe buze picături de rouă. In somn, sbuciumul lor e invizibil ca razele ultraviolete şi atunci simt între vis şi trezvie odgoane cum îi leagă. Şi ca o oglindă oceanul îi înghite.

Liane cresc în braţe multiple şi înghirlandează coastele cu o tăcere verde şi oamenii sînt lipiţi de mijloc ca în cărţile de joc şi, ca şi ele, se mişcă orizontal.

Scriu. Incep o frază care o trăiesc noaptea lunecînd prin triaje: gîtul de girafă al reverberelor — şi ca o pleoapă întrerupătorul închide lumina din ochii girafelor, iar reverberele se culcă în umbra lor. Rămîne o panoplie de anxietăţi din cari însufleţite baionete cobor ca peşti, iatagane din şalvari şi stilete din coarnele cerbilor. Căprioarele au adormit; cîmpia o oglindă verde căzută din cer e încuiată în ochii lor de escursionişti. Mă svîrcolesc prin poteci cari pornesc din meduza trupului meu. In ureche ca într'un abis vrăjit iauie păsări cu stigmatele rănilor colier.

Mereu valurile mării se despletesc în bucle de spumă şi nimeni nu le înţelege chemarea; iar ruperea şi întoarcerea asupra lor însăşi în convulsiunile cuplurilor, vilegiaturistul mulţămit le crede iscate anume pentru dînsul, anume pentru exclamaţia de satisfacţie cretină: „vai, ce frumos!".

sașa pană

1). De pildă *„Dan Faur: BUST"*. In josul căruia scîrnăvia a înscris prin fraudă steagul editurii „Unu". Şi dacă mi-a trimis o scrisoare în care îmi comunică moartea pseudonimului Dan Faur şi supravieţuirea lui Alfred Fechner cu creierul şi sufletul din brînză (de Brăila), nu o pot publica, deoarece lustrei înoată de mult în imondicele canalelor, spre haznaua Dîmboviţei bineprimitoare.

s. perahim

Rînduri dintr'un memoriu sentimental
In valoare de lei una mie

d-lui M. H. Maxy

...Nu eu sunt cel chemat să croiesc alta albie unor instincte ce curg mai mult subteran decît la suprafaţă...

...O inegalanţa, o gafă, nu constitue un cataclism... am înţeles să-mi pun totdeauna la adapost prietenia, ca seismografele în cavouri. Chiar cînd înregistram o depresiune, eram sigur că edificiul nu va suferi, atîta vreme cît nu se va atenta voit la soliditatea lui... socotit însă, că simplele estocade, şocurile benine, nu pot experimenta tăria unor sentimente... şi iată fatal, edificiul aruncat în aier, cu seismograf cu tot...

...Aflu că tu eşti autorul punerii mele sub interdicţie... Baltazar a redevenit peste noapte un om cu care se corespunde urban... Rîndurile mele prieteneşti (chiar după indignarea „ta") ar fi trebuit să apara ca o „reparaţie" a unei „greşeli" săvîrşite de mine... Cu regret, cu durere, constat că mă oglindeam în iluzii... Suport deci singur vindicta unui sentimentalism ce n'a isbutit să rodească decît omizi...

...Romantismul meu e de pajişte, nu de cabinet.

...Şi fiindcă prefer Omul, revin la mine...

f. brunea

P. S. Inutilă orice explicaţie.

Z O D I A C

XVI

Cu peisagiul păstrat în ochi ca într'o sticlă,
Sîngele unui viitor apropiat prin spuma dimineții,
Cu păsările ca niște rochii ale aierului sfîșiate în cordaje,
In vreme ce catargul a atins buza viziunii nordice,
S'auzi cum cîntă ghiața'n stridentele-altitudini,
Cum se vestesc în trîmbiți oglinzile ucise,
O vioară de-apă trece prin sumbrele cristaluri,
Și-orchestrele'n cascade sub bagheta furtunii,
Cu dansatorii căzuți într'o tristețe bruscă
Și un alai de aurore prin fulgerele nupțiale,
Cu somnul transparent prin lumina perpetuă,
Anunță nouilor spații saltul semeț al zilei,
Aruncă sacii cu stele în galopul cailor lacomi,
Și frenezia zării spălate'n răceala clară,
Sticlind în diamantul din foamea lupoaicelor la pîndă.
Rînjește'n focul ca o șopîrlă sărind prin ierburile vocii,
Se regăsește'n fructul cu sîmbure și vierme,
Și sună o oră a minții prin clopotul de astre,
Asvîrle'n cușca uitării trupul ca pe-o mănușă
Și spiritul ca un rege își pune coroana supremă
Bătută'n nestemata miraculoas'a morții,
Cu-o revelație ruptă dintr'un colier de bufnițe
Cînd sîngele-i dublura în haina unei inimi,
Cînd prin munții respirației înalte trece o corabie, fantastică,
Și o recoltă nouă se revarsă pe șesurile cunoscute.

ilarie **voronca**

„ZODIAC" m. h. **maxy**

T O A M N Ă

— Ești mai înalt, astazi, decît în toate zilele!

— Mi-e azi dor de steaua mea mai mult ca întotdeauna.

— Figura ta e mai alba și glasul mai subțire!

— Visul mă pregatește pentru ospațul lui.

(Ironia a fost numai pentru mine).

In bruma serii m'am trezit numai cu bruma și atunci am simțit ca a fost cineva lîngă mine, care mi-a vorbit. (Cuvintele și raspunsul s'au oprit ca becurile nemișcate, pe cînd bruma se apropie sa le înabușe).

Dar glasul se desface ca o iedera și trupul încolăcit se întoarce, cauta disperat ca un om ce cade în mare la începutul somnului.

Și iata glasul se întregește, din aier se desprinde catifeaua brațului, a feții, a hainei, șoapte...

Oamenii trec și se pierd în bruma serii. Nimeni nu-i mai cauta.

Și oamenii, deaceia, trec din ce în ce mai mulți.

O singura pereche e în fața mea ca într'o oglinda, și fiindca sunt asemenea brumii, ea trece prin mine și nu știe.

Gîndurile stau ca o jucarie într'o magazie. Nascute din lemn și hîrtie, n'au fost niciodată vii.

Iată mă întorc spre mine și ma întreb cine sunt.

Pietrele și gardul, vîntul și cînele, nourii și stîlpii și oamenii din seara aceasta nimic nu e despărțit de mine și zadarnic cerc sa mă pipai pe mine, numai pe mine.

Caci toți suntem o născocire a brumii.

Sufletul atîrnă ca o rufă umedă.

raul **iulian**

E S C U R S I E

Stau în picioare, cu lopețile în mîna, aplecat ca de-o povara.

Barca luneca'n gol pe panglica de apa încercuind cîmpia.

Mersul ei e strîmb.

Cine-i în spatele meu?

Liniștea bolborosește taceri de papur'ș.

Apa lucie curge ca o lava.

Copacul pustiului își face cruce.

Fruct galben ca o candela de bronz suspendata'n spațiu.

Am mușcat cu furie din marul in care erau încrustați dinții ei.

Seva lui m'a amețit.

Cu capul vijiind am lunecat mai departe.

Nemărginirea-i a cîmpiei sau a timpului?

Brusc, barca s'a oprit.

Gara mică, melancol'ca și curata ca un closet burghez.

Tacuți, ca niște papuși de lemn, oamenii stau pe doua rînduri în fața ghișeului de bilete.

Portarul hîd deschide ușa automat.

Cu barca în brațe am trecut prin gara și-am poposit în partea cealalta.

La un geam, ca un dos de găina jumulită, un zîmbet trist de fată.

Cerul e învelit în piei murdare de bivol.

Am privit disperat înainte să vad daca voiu putea ajunge înainte de deslănțuirea furtunii.

Mai aveam de mers trei sferturi de ora.

a. **zaremba**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

EXASPERAREA CREIATOARE

scriu, fiindcă viaţa mă exasperează

La începutul acestui al patrulea an, schema exasperării creiatoare — una din cele câteva glande din a căror tulburătoare secreţii porneşte toată activitatea noastră în febră şi în contra-sens — vine, nu cu virtualitatea unui program pe care ni l-am propune realizărei, ci de pe un plan deja experimentat până la o identificare cu fiinţa noastră, pentru a pune în lumină mecanica acţiunilor cari ne animă, şi pentru a preciza raportul dintre ele şi succesiunea de evenimente cari ne încadrează constituindu-ne contimporaneitatea.

Aplecarea deasupra hîrtiei ca peste o oglindă cu apele de cositor otrăvite, fructele acestui mit de transfigurare cu îndîrjire apărate de a nu fi socotite cumva drept literatură, refuzul de a lua cunoştinţă de existenţa unor scriitori cu recunoscută şi apropiată activitate, dar în schimb revindecarea altora fără nici o legătură aparentă cu noi, făcîndu-i să ţîşnească tocmai aici din vreun colţ al planetei sau al timpului trecut, toate aceste manifestări constituind ţesătura fizionomiei noastre comune, apar acum ca decurgînd dintr'un acelaş principiu care le activează şi le justifică.

Principiul vieţuieşte în adîncimile iniţialului, în mobilul dela baza acţiunilor noastre întru creaţie, a cărui împărţire într'o polaritate de cel mai strict antagonism face ca şi realizările să poarte sub coaje ca pe un sînge caracteristicele unuia din cei doi poli sub a cărui zodie au fost înfăptuite.

Sînt deoparte acţiunile pornite din dorinţa de a activa într un domeniu ale cărui posibilităţi constituiesc un ideal spre care se năzueşte şi pentru a cărui ajungere se depun străduinţe continue, susţinute melodic cu o meschinărie de contabilitate a cărei acreală fatal va trece şi în realizări, dîndu-le înfăţişări de penibile suficienţe, de încîntări minore, de leşinuri în satisfacţie.

Dar în jurul polului opus se grupează o desfăşurare de forţe pure, declanşate numai dintr'o inexorabilă necesitate de reacţie, dintr'o trebuinţă chinuitoare de mişcare ca în fuga cuprinşilor de flăcări.

Realizările printr'o asifel de dinamică vor fi întotdeauna pe un plan spre care vor converge virtuţile unei estetici de puritatea şi incandescenţa unui vîrf de platină prin care s'ar fi scurs un trăsnet.

Reprezentarea acestei polarităţi de mobil în literatură împarte întreaga ei geografie în două peisaje cu aspectul în violentă opoziţie şi consistenţa acestei esenţiale diferenţieri alimentează izolarea şi atitudinea noastră faţă de fenomenul literar care ne înconjoară şi a cărui desconsiderare are un substrat mai trainic şi mai permanent decît seria de intransigenţe juvenile cedînd apoi treptat odată cu înaintarea în vîrstă şi cu acceptarea unui loc printre valorile pe cari le contestase.

Coheziunea grupului nostru actual nu porneşte din specularea diferenţierilor ideologice de şcoală, de generaţie sau ale oricărei alte doctrine, ci din puternice *diferenţieri organice,* din situarea noastră *prin temperament,* dintr'odată în cîmpul magnetic al polului patronînd activităţi în perpetuă răzvrătire împotriva oricărei aşezări în confortabil, împotriva însăşi a întregei literaturi al cărui mobil este tocmai o rîvnire a confortabilului.

Fiindcă toată această producţie literară prin care trecem ca printr'o baltă, fără să ne ciocnim de stînca vreunei tării oarecare de gîndire sau de pasiune, porneşte din veleităţi, *din dorinţa de a face literatură.* Din dorinţa de a ajunge într'un punct învestit cu demnităţile şi privilegiile legate de noţiunea de „scriitor". Şi cărţile efectuate sub o astfel de egidă, cu oricît talent ar fi scrise, oricît de conforme esteticei lor ar fi, vor avea întotdeauna un aer de slugi personale ale autorului, creiate numai pentru a-i servi o ascensiune pe care şi-a propus-o. Frumuseţile lor, vor fi frumuseţi unse cu vaselină. In afară de lunecarea comodă în satisfacţii, nu vor isca nici un trăsnet, nici un cataclism. Revoltele din ele nu vor arde nici un creier. Vor fi doar un prilej de emoţii cu durata şi intensitatea de dinainte stabilite ca în prăvălirile sistematice din montagne-russe. Nici o flacără. Nimic care să prăbuşească, nimic care să înalţe. Satisfacţii minore. Prezentarea celui mai de tensiune conflict *e literatură,* adică deturnarea lui pe un plan de dulce şi scăzută înţelegere în care felul comod de a-l trata vine peste strălucirea lui iniţială ca o pată de grăsime.

Procedeul acesta nu va lăsa niciodată o ideie să isbucnească în virtuţile ei, autorul şi o va aservi şi o va ciopli întotdeauna în formă de fotoliu. Cartea-fotoliu. Intreaga operă trebuind să aibă neapărat forma unui piedestal, pentru aceasta permiţîndu-se toate laşităţile şi mai ales laşitatea de gîndire.

Şi astfel literatura, o bălăceală totală în confortabil, fiecare gînd îngrăşînd ca o friptură, fiecare gram de poezie consumat cu o onctuoasă bucurie, spre nedumerirea şi desgustul vieţei de risc total pe cari o duc cei activînd sub magnetismul polului în răzvrătire.

O sentinţă înscrisă în sîngele nostru, ne-a fixat pentru totdeauna de dinamica acestui pol într'un voiaj de fatalitatea şi proporţiile destinului.

Şi activitatea noastră prin cerneală e o tragedie departe de orice veleităţi de a face literatură. A ne realiza în scris, nu e pentru noi un ideal spre care să ne extaziem ca înspre o aureolă. Scrisul nostru nu e căutarea de a ajunge într'o lume pe care am năzui-o, ci trebuinţa implacabilă de a evada din alta care ne exasperează. Nu exasperarea împotriva unei lumi, unei ţări, unei categorii oarecare ci o exasperare totală, organică. O exasperare cosmică.

Exasperarea ca substanţă a vieţuirei. Exasperarea ca o mînă de plumb trecînd apăsat peste existenţe, rupîndu-le din adînc fructele roşii ale febrei. Exasperarea ca o stea polară. Exasperarea ca un teasc pentru zdrobitul inimei, pentru stoarcerea din fiinţă a celor mai esenţiale sucuri. Exasperarea ca un nimb, ca o cunună de spini. Exasperarea ca un înger păzitor pentru neîmpotmolirea în satisfacţii. Exasperarea ca un pat de tortură şi scrisul, singurul nostru gîtlej.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

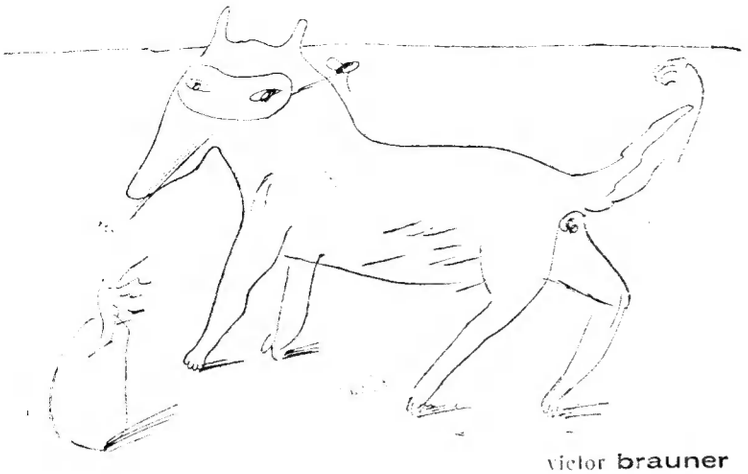

victor brauner

Scrisul, o acțiune în panică. E ca o fugă dezasperată după aier pe o planetă cu atmosfera rarefiată. Un spasm și un scrîșnet de fiecare clipă. O apariție cu sîngele în flăcări, cu buzele crăpate de o sete fără elixir. Imposibilitatea de a găsi un gînd care să nu ardă, o imagine care să nu ne fie în acelaș timp o rană pe retină. Imposibilitatea ideiei de confort. Inima noastră e plăsmuită din pămîntul de veșnice cutremure ale Japoniei. Un gînd e un cataclism, un gînd trece prin noi într'o mistuire a oricărei posibilități de așezare, într'o umplere cu nisip arzător a oricărei intenții de oază.

Viața noastră e arsă de conflicte. Dinamul nostru, o luciditate corosivă intenînd un drastic și permanent proces lumii de dinafară și nouă înșine. Exasperarea noastră e o exasperare pură. O exasperare împotriva a tot ce există, o exasperare împotriva a toi ce nu există. O exasperare împotriva noastră. O exasperare împotriva exasperării. O exasperare împotriva fiecărui lucru căruia trebuie să ne supunem și o exasperare împotriva fiecărui lucru pe care îl învingem și nu i ne supunem. Totul cu o intensitate, cu un tumult făcînd ravagii.

Și peste scrisul pornit dintr'o astfel de mecanică sufletească, eticheta „literatură" ar veni ca o contrafacere ca o insultă.

Formăm o lume altfel, cu totul desfăcută de organizația literaturii. Și nu noi suntem singurii și nici cei dintîi. Toate figurile halucinate ale trecutului, toți cei al căror nume a fosi aici pomenit cu sfințenie: Jarry, Rimbaud, Lautréamont, Poë, sau alții disparați de pe alt plan, dar de sub aceeaș zodie: Wilde, Dostoewschi, Nietzche, Gide, Desseignes, au fost ceie mai desăvîrșite exemplare de exasperați.

Și revendicăm de a fi din aceiaș substanță pe toți pictorii ale căror pînze au clătinat lumea ca niște cutremure, dela desenele ch nuite ale vrăjitorilor si posedaților de diavol din evul mediu, prin Goya pînă la Chagall și ceilalți cari au început să vină din ce în ce mai numeroși și mai convulsionați.

Și ascendența noastră se urcă încă mai departe Toate voiajurile vechi, toate salturile neprevăzute în gîndire cari au dus la o lărgire a lumei dedinafară sau de dinăuntru, au fost faptele unor exasperați Exasperarea ca o pecete a autenticității de turmentare.

Investiți cu ea, formăm un grup al cărui blazon este sbuciumul și neliniștea noastră. Nu ne vom opri niciodată să tragem gard împrejurul nostru, să ne gospodărim în vreo valoare oarecare. Lumea de dinafară de noi e un incendiu. Lumea de dinăuntrul nostru e alt incendiu. Și alergăm între ele pe o culme, care e luciditatea noastră delirantă — toate lucidițățile neaservite sunt delirante.

Nu ne aparținem. Suntem ai unei contimporaneități care ne reclamă, care ca o caracatiță își întinde spre noi tentaculele unor probleme unor turmentări cărora ne abandonăm întreaga existență.

Ne așezăm astfel ca o za în plus la capul unui lanț foarte lung. Suntem moderniști numai întrucît ne menținem într'o permanentă agitație, numai întrucît nu presupunem nici o anchiloză. Dar avem o tradiție de mii de ani. Inaintașii noștri sînt toți cei cari dela început s'au sbătut și s'au svîrcolit pe planetă ca și cum coaja ei ar fi fost un grătar prin care s'ar fi putut prelinge limbile focului de dinăuntru într'o mîngîiere de leziuni și spaime.

Acum e rîndul nostru. Nu vom trișa. Ne lipsește facultatea de a putea ignora cu candoare gustul unor adevăruri de acid sulfuric. Pleoapele noastre închise, măresc mai mult aciditatea imaginilor. Masa deasupra căreia scrim, e un rug. Dacă alții își caută prin scris un drum și un sfîrșit de satisfacții noi cari *știm*, cari avem *conștiința chinuitoare* a existenței noastre de aici *pentru o singură dată*, că numai acum în întreaga scurgere a timpului ni se permite să vorbim, înainte de a intra din nou în marea tăcere ne este *cu neputință* să ne desconsiderăm tragedia existenței, să ne mulțumim cu paliative, să ne pretăm la morfolirea aceloraș teme variind între idilă și adulter, *vrem altceva*, o necesitate organică — poate isbucnirea în clipa asta și în noi, a tuturor durerilor acumulate de ființă în atîtea miliarde de ani — ne face să ne răscolim în adîncuri, să spunem totul într'o frîmare a lumei ca a unei oglinzi, tot ceiace s'a ocolit, tot ceeace a fost deasupra oamenilor ca o vraje și ca un jug, și gustăm din tăria lumii ca dintr'un sublimat, fără a ne conserva, fără a ne teme că am putea sfîrși într'un fel pe care restul oamenilor l'ar numi catastrofă.

geo bogza

Indrăgostite

Ele au umerii înalți
Și aierul răutăcios
Sau figuri cari tulbură
Increderea este în piept
La înălțimea unde zorile sînilor li se ridică
Pentru a desbrăca noaptea
Ochi să spargă prundiș
Surîsuri fără să gîndești la ele
Pentru fiecare vis
Vijelii din țipete de zăpadă
Lacuri de goliciune
Și umbre dezrădăcinate

Trebuie să le credem pe sărut
Pe vorbe și privire
Și să nu săruți decît săruturile lor
Eu nu arăt decît fața ta
Furturile mari ale gîtlejului tău
Tot ceiace cunosc și tot ceiace nu cunosc
Dragostea mea dragostea ta dragostea ta dragostea ta

în romînește de **saşa pană**

paul eluard

BCU Cluj / Central University Library Cluj

I N V E N T A R

Pentru a fixa o atitudine față de o serie de nume autohtone, se începe publicarea acestui inventar a cărui principală caracteristică este sinceritatea.

Se va continua cu alte nume și în alte domenii trecîndu-se în plastică, în teatru, în muzică, în filozofie, în critică, în senzațional, în arhitectură, vorbind despre pictorii, sculptorii, actorii, muzicienii, gînditorii, asasinii, criticii, monumentele, clădirile noastre.

E aceasta o leală revizuire a unor valori adevărate sau false. Tonul inventarului e în derîdere sau în gravitate, firesc, natural, urmînd fără eforturi nuanța personajului venit spre calificare.

ADERCA FELIX. Victima unui morb specific literaturii românești: căderea inevitabilă în decrepitudine după împlinirea vîrstei de treizeci de ani. Și păcatul e cu atît mai mare cu cît d-l Aderca fusese singurul care dăduse dovadă de o neliniște și o mobilitate de spirit puțin obișnuite la noi.

Pentru cărțile sale de pe atunci îl mai iubim încă, dar fără nici o admirație, cu tristețe.

ALECSANDRI VASILE. Un poet cu monumente și monumentul confortului poetic.

ARGHEZI TUDOR. Își permite dela un timp compromisuri, și împotmoliri din care nimeni dela noi nu s'ar mai putea smulge. Și totuși d-sa, robust, țîșnește dintr'o chestie și o revistă lamentabilă, fără nici o urmă de alterare, într'o carte care e o îmbogățire incontestabilă a limbei și a sensibilității românești. Dar felul d-sale de a proceda în unele împrejurări îi ultragiază caratul operei.

BACOVIA G. Fără îndoială un desăvîrșit poet. Prin vocație. Dar subjugat de temperamentul său, s'a neglijat. Nici o aierisire. Închistarea în aceiaș lume. Nici o încercare a sensibilității în alt peisaj. Monotonie. Îl privim cu multă simpatie, dar ca pe un școlar întîrziat.

BARBU ION. Victima d-lui Eugen Lovinescu și a unei catedre universitare la care aspiră. Așa se nasc și mor poeții.

BLAGA LUCIAN. Destășoară o activitate olimpiană, demn susținută.

BRĂTESCU ION VOINEȘTI. Îi place să scrie și să prindă pește. Dar distrat, scrie cu undița și pescuiește cu stiloul.

BUCUȚĂ EMANOIL după numele de naștere, Ion Popescu.

CANTEMIR DIMITRIE. Ne place fiindcă a trăit de mult și într'o dimineață a stat ascuns sub malacoful unei auguste doamne ruse.

CARAGIALE ION. Singurul forte din toată literatura noastră. Singurul care pentru a se susține n'are nevoie de nici un alt argument decît cel strict estetic.

CERNA PANAIT. Complet retoric.

COȘBUC GEORGE. Cîndva, și-a primit răsplată. Era într'o seară, într'un sat din munți. Apostolicul cîntăreț al plaiurilor noastre privea extaziat cetele de țărani cari se întorceau dela muncă. Se apropie de unii și-i întreabă aprins: știți voi cine sunt eu? Țăranii aud din umeri. — Eu sunt Coșbuc". Țăranii încă au dat din umeri. Atunci poetul a isbucnit retoric: — Eu sunt Coșbuc mă... Coșbuc poetul... care v'am cîntat pe voi... pe voi mă... eu... Coșbuc poetul".

Țăranii și-au văzut de treabă.

CRAINIC NICHIFOR. Născut Ion Dobre. Ajunsul fecior al unor săteni năpăstuiți. Astfel activitatea d-sale n'a putut fi decît căutarea de a se îmbuiba cu o serie de bunuri pe cari le exploatează în folosul său și al unei bande al cărui șef este. Există undeva o sală luxoasă intitulată „cabinetul misticilor". Acolo, autorii dela Gândirea cobor din automobile, se înfund în fotolii și în meditații profunde, apoi, după cîteva ore, exclam extatici: singur ortodoxismul poate păstra neatterate virtuțile nemului nostru cu o tradiția care... și trec la cassă, primesc un plic cu contravaloarea meditației naționale, cobor în bodegă și în fața mesei încărcate cu aperitive rostesc o cuvioasă rugăciune.

CREANGĂ ION. Dacă acest simpatic ar învia, suntem sigur că nu s'ar duce cîtuși de puțin la Academie să țină vre'un discurs scrobit asupra amintirilor sale ci ar veni la redacția noastră, ar cere lămuriri asupra tinereței din veacul acesta și am face împreună o petrecere în vreo cîrciumă oarecare.

EMINESCU MIHAIL. Victima profesorilor universitari cari îl comentează. Poezia lui va trebui cândva descătușată de pietrele monumentelor și de sacîzul discursurilor oficiale cari i s'au închinat într'o batjocorire totală a vieței lui de sbucium și de mizerie.

FILIMON NICOLAE. Autorul unei cărți substanțiale care va trebui să se impună atunci cînd se va termina cu Vlahuță, cu Gîrleanu, cu Delavrancea, cu toată generația asta de patriarhali stafidiți.

GALACTION GALA. Vîrsta și barba d-sale nu-l împiedică să scrie cu o tinerețe care lipsește multor imberbi.

GIORGIU ION SÎN. A scris piese expresioniste pe vremea cînd ducea servieta d-lui Iorga. Dar pe vremea aceia era deja chel.

IACOBESCU D. Toți poeții cari mor tineri devin simpatici.

IORGA NICOLAE. Se știe precis că înfuriat, acest istoric dă cu barba în dumnezeu.

MACEDONSCHI ALEX. O reînviere și o trecere în actualitate îl așteaptă sau nu îl așteaptă.

MANIU ADRIAN. Povestea cu d-l Aderca. Dar de data asta nu cu tristețe ci cu dezgust. D-l Aderca n'a devenit cel puțin „cultural" așa cum pentru a se căpătui d-l Maniu a ținut să o facă.

NANU DIMITRIE. Îl pomenim aici din vanitate. Să se vadă cît suntem de eruditi în materie de fosile poetice.

ODOBESCU AL. Ne plac cărțile sale, stilul său, sinuciderea sa.

PETICĂ ȘTEFAN și CEZAR IULIU SAVESCU. Acest rînd fără adjective le este ca o pioasă candelă.

PETRESCU CAMIL. Sînt apariții și existențe atît de mizere încît în fața lor nu te poți opri decît cu mila cu care privești un cal bătrîn căzut în hamul unei sacale.

PETRESCU CEZAR. In schimb acesta a știut să-și exploateze o insolență crasă și cîteva chilograme de cerneală, fabricînd romane cari i-au priit ca un tratament cu tărîțe porcilor.

REBREANU LIVIU. A scris cîteva romane pe cari le-a compromis prin maniera de pașalîc oriental în care a căutat să le exploateze. Ciuleandra prost tradusă în franțuzește, cadouri de zeci de mii trimise criticilor din Franța, Ciuleandra realizată în film într'un fel de care s-a sezizat și publicul și totuși pentru asta, milioane. Opera d-lui Rebreanu neputîndu-se susține prin virtuți estetice, ci numai în numele unui apostolat național, aceste ultime întîmplări au dus-o pe o pantă iremediabilă.

SADOVEANU ION MARIN. A fost gras și a slăbit.

SADOVEANU MIHAIL. E atît de mare, de virtuos, de extraordinar, încît în ziua în care n'am mai avea nimic de citit, am ieși în stradă să parcurgem firmele, afișele, decît să deschidem oricare dintre cărțile d-sale.

SCROB CAROL. E viu comentat la Academie.

SLAVICI ION. Ne gîndim la mormîntul său singuratec din munții Vrancei.

STAMATIAD ALEXANDRU TEODOR MARIA. Mustățile d-sale aduc o variație plăcută în monotonia figurilor rase dela Capșa.

TEODOREANU IONEL. Dacă n'ar fi fost așa frumos, fetele nu l'ar fi plăcut. Dacă fetele nu l-ar fi plăcut, s'ar fi masturbat. Dacă s'ar fi masturbat, n'ar mai fi făcut-o și în scris.

TOPÎRCEANU GHEORGHE. Are un surîs ca un dos de găină jumulită. Imaginea este a lui Zaremba care a fost sortit să trăiască în același oraș.

VASILESCU OVIDIU. Viitorul președinte al Academiei romîne a scris totuși cîteva cărți pe care le-am citit cu plăcere.

ZARIFOPOL PAUL. Din tot ce a scris d-sa, nu e nimic care să nu aibă caracterul unei discuții de cucoane la ceai și la menopauză.

andré **far**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A C V A R I U M

ANDRÉ BRETON: Deuxième manifeste du surréalisme.

ANDRÉ BRETON et PAUL ELUARD: L'imaculé conception. Poèmes.

BLAISE CENDRARS: Rhum. Roman.

COMMERCE: Revue. Janvier 1931. Benjamin Fondane publie „Ulysse" (fragments inedits).

A L ZISSU: Ereticul dela Mînăstirea Neamțu.

O prezentare a acestei cărți cu eroi animați de o preocupare mistică ducîndu-i la o acțiune cu o factură total suprarealistă, va fi făcută în nr. viitor.

■

Prietenul nostru pictorul CORNELIU MIHĂILESCU va deschide în cursul acestei luni expoziția ultimelor sale lucrări în galeria librăriei Hasefer.

O anticipare asupra dublei sale isbutiri în materie și în public, nu e cîtuș de puțin prematură și expoziția o va confirma.

■

CURIOZITĂȚI.

Pentru un poem și un articol semnat Geo Bogza, numărul precedent al revistei „Unu" a fost confiscat. Pentru o nouă sgîndărire a acestei perversiuni, semnalăm d-lui agent judiciar al prefecturii poliției capitalei următoarele volume și reviste în cari cuvintele atentează la bunele moravuri:

1. Ion Barbu: *Joc secund* (Edit. Cultura Națională, 1930) „Guri cască cînd Nastratin". — pag. 88.

2. Mihail Eminescu: *Poesii* (Ediția Titu Maiorescu 1889 și următoarele) „Kamadeva Zeul indic". — pag. 309.

3. Octavian Goga: *Poezii* (Ed VI. Carlea Românească f. a.) „Cu păr roș ca cărămida". — pag. 88.

4. *Capricorn.* Decembrie 1930. No. 2 „la mijloc" D-na Hortensia-Papadat Bengescu. Reproducerea interzisă — pag. 32.

■

„Adeverul Literar" din 25 Ianuarie 1931 (Anul X; No 529) publică traducerea unei schițe de umoristul Roda-Roda, intitulată *Generalul Johann Kiefer.* Am citit-o iscălită și G. Brăescu la pag. 19 a volumului „Un scos din pepeni" (Ed. Ancora f. a.) sub titlul *Cele trei elemente.*

■

Scriitorul Aureliu Cornea, cîlva timp înainte de moarte a încredințat D-lui Cezar Petrescu manuscrisul unui roman. Se svonește că D-l Cezar Petrescu l'ar transcrie pentru a-l publica pe numele său, în tiparnița unei mari edituri. Poate e chiar „Comoara regelui Dromichet". D-sa e dator o explicație.

saşa p.

■

OAMENI ȘI LITERAȚI.

Posesorul unui nume de mare importanță literară, pentru care am comis un fapt de amabilitate, dedicîndu-i acum cîțiva ani un întreg număr de considerațiuni critice, cumulardul sentimental al atîtor simpatii, a binevoit să dea publicității amintiri dintr'o cetate în care numai cei certați cu așa zisa anumită morală, au acces — În acest volum de amintiri, unul din colaboratorii noștri de peste graniță dă prilej unei caracterizări concepute din seva pestilențială a unei deosebite personalități. Începătorul de 22 ani, odinioară în timiditatea fecioreinică, a căutat să-și mărturisească în scris, ca nimeni altul în acea vreme, admirația pentru insul tuturor adulărilor de astă-zi. O bravadă atunci și o credință care s'a perpetuat pînă astăzi.

Crunt, polemistul căpătușit cu osînză și talent, își biciuie cu acelaș impetuos elan adversari și prieteni. Dintr'un plus sufletesc, un anumit fel de înțelepciune; și mai ales dintr'o stridentă diferență fizică. Unul, cel blestemat, subțiratec, cu tuleie blonde și ochii verzui de văzduh și doruri, celălalt rotund și sățios de sine, cu aspectul ceățeanului din periferia oricărui tîrg ollenesc.

Și în acelaș volum, printre cei ce au găsit în pana acestui făt veninos aceiași altitudine scabroasă, e și personagiul pe lîngă care polemistul de astăzi, și-a căutat o situație, la începuturile carierei.

Și panegiricul de acum, își găsește pe aceași linie, o paralelă de aceiași calitate sufletească, în rîndurile de acum 2-3 ani ale unui alt scriitor cu surîs bun și bisericească talie, care din aceiaș sfîntă și înțeleaptă înțelegere, a binevoit să aturisească memoria aceluiaș ce-a fost încurajatorul și susținătorul lui Luchian, Ressu, Tonitza, Arghezi, Galaction etc., și care i-a oferit, pe lîngă modesta lui prietenie și hrana cea de toate zilele, și o casă în care și astăzi se adăpostesc ciolanele odraslelor Sfinției Sale.

Intru caracterizarea generației înaintașilor noștri, aceste considerente, dovedesc suficient pentru o biografie, care probabil va fi scrisă altfel, dacă vom evita să preluăm noi sarcina.

m. h. m.

■

OTILIA CAZIMIR SAU VICIUL IPOCRIZIEI.

N'am fi găsit necesar să vorbim serios despre D-ra Otilia Cazimir dacă n'am fi citit într'un bilanț literar următoarea sentențioasă afirmație: „Cântec de comoară al D-rei Otilia Cazimir este singurul volum de versuri care merită (sic!) să fie citit din producția poetică a acestui an", și nu ne-am fi temut că s'ar putea găsi oameni cu totul străini de anumite sforării moldovenești cari s'o creadă și cari să nu se indigneze în ziua cînd D-l Mihail Ralea, care este galant și în parlament, ar veni cu un amendament la legea premiilor naționale de poezie și ne-am pomeni cu D-ra Otilia Cazimir înzestrată cu 100.000 de lei pentru a-și legitima concubinajul sau spiritual cu nevinovatul de cele poetice G. Topîrceanu care și-a primit din timp partea.

Dar în afară de mediocră și de reprezentativă a unei mentalități înțelegînd poezia ca pe un fel de fleac drăguț cu dantelute și pamblicuțe asemeni pantalonașilor pe cari îi poartă bunicile noastre, D-ra Otilia Cazimir se mai bucură încă de un viciu: al ipocriziei. Al acelei ipocrizii burgheze care în educație numește un anumit organ *„păsărică"*. Suntem siguri că toată candoarea și toate gingășiile din poemele D-sale nu pornesc dintr'o fire visătoare (?), ci din ipocrizia aceasta pe care cu desgust o vedem prelungindu-se pînă în poezie. Numai în virtutea ei mai poate cineva să falsifice și să dea caracterul acesta dulceag naturii de tragedie și scrîșnet a dragostei.

Femeile pe cari sexualitatea le-a făcut să trăiască efectiv, femeile cari au simțit esențial nu pot fi decît înjosite de felul acesta în care una dintr'a lor a găsit cu cale să le cînte: minore, domestice, gata să se dea peste cap și să facă giumbușlucuri. Deaceia versurile D-rei Cazimir *merită* să fie citite, iar premierea sa n'ar putea fi decît bine venită.

g. b.

■

ERATĂ: Rîndul al treilea de jos din poemul „Indrăgostite" a se citi *Furtunile mari ale gîtlejului tău.*

■

COLECȚIA revistei pe trei ani de apariție împlinită lei trei sute.

Ultima oră

Cerul e un năvod cu licurici de aluminium prinși în iazul întunericului.

Greierii au furat signalele sergenților pe cari le oferă - foarte muzicali - broaștelor.

Șiragurile stelelor pulsează bătaia cerului în inima ochilor.

Luna este scuipatul cimitirului cu tuberculoși, în batista cerului.

Sub geamul de bordel al lunii, îngerii își primenesc cămășile de crini.

De ce dirijorul de orchestră caută, printre orchestranți, un colac de salvare?

Ați văzut reclama luminoasă a creierului mic?

Nu vă jucați cu stele: EFECTE DIURETICE.

moldov

unu apare în prima duminecă a fiecărei luni, girant responsabil: semnatarul fiecărui articol.

STUDIO GRAFIC „STEAUA ARTEI", B-DUL MARIA, 2

BCU Cluj / Central University Library Cluj